

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'לז

ערב שבת קודש
פרשת בהעלותך
ח' בסיוון התשע"ד

יוצא לאור על ידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

ז. לפי מנהגנו, הש"ץ נזהר שלא לחזור על מילים בכל חלקי התפילה⁸, ו"על אחת כמה וכמה במקום שאסור להפסיק".

ח. הש"ץ מסיים ברכת 'אהבה' בלחש (תיבות 'ברוך אתה ה' אומר בקול רגיל, והשאר [הבוחר בעמו ישראל באהבה] בשחרית, או "אוהב עמו ישראל" בערבית) בלחש¹⁰, בכל ימות השנה. ט. ברכת 'גאל ישראל' בשחרית, מסיים הש"ץ בקול רגיל, בכל ימות השנה¹¹.

י. ברכת 'מודים' בחזרת הש"ץ אומר הש"ץ (מתחילתה) בקול רגיל, כמו שאר ברכות התפילה, במקביל לעניית 'מודים' של הציבור¹².

יא. בימי ההילולא (גם) של רבותינו נשיאינו,

פ"א ס"א) – פסקי הסיידור, נדפס בסוף שו"ע אדה"ז ח"א במהדורה הישנה עמ' 313 סד"ה כשמפסיק, ובחדשה ס"ע תרכ (וכ"ה בגוף הסיידור במקומו), ונתבאר בשו"ע אדה"ז סי' נו ס"ג (ולכאורה ה"ה בעניית 'ברכו' דהעולה לתורה).

8) בתפילה בכלל, אינו מן הראוי לחזור ולכפול תיבות (כי גם מספר התיבות שקבעו בתפילה הוא בדיק) – ראה טור או"ח סו"ס קיג. ב"י סי' נא ד"ה וכתב עוד מה.

9) כל סעיף זה, מ'תורת מנחם – התועדויות' כרך לה עמ' 60, בלתי מוגה. וראה 'שמועות וסיפורים' (תש"נ) ח"א עמ' 118. פסקי תשובות סי' נא אות וא"ו. שו"ת יביע אומר ח"א סי' ז ס"ד ואילך.

10) ספר המנהגים עמ' 11.

11) ספר המנהגים שם.

12) "דלא כמנהג העולם שהש"ץ אומר [=תחילתו] בלחש", שם עמ' 12. וראה במשנה ברורה סי' קכד ס"ק מא. ודלא כהלימוד זכות ע"ז בקצות השלחן סי' עז בבדה"ש ס"ק כו.

אומרים תחנון¹³. יב. לפי מנהגנו, אין הש"ץ (או האומר קדיש) אומר 'ברכו' לפני 'עלינו', הן בשחרית והן בערבית¹⁴, חוץ מליל שבת קודש¹⁵.

יג. אחרי 'עלינו' אומרים הציבור שיעור תהילים כפי שנחלק לימי החודש, וביום שאין אומרים תחנון אומרים לפני כן פרק כ' (למנצח... יענד'), והש"ץ מסיים (כל פרק, ולפחות את סיום השיעור) בקול, ואחר כך אומרים 'קדיש יתום'.

הנהגת הקורא בתורה

א. הקורא רשאי לקרוא בהברה אשכנזית או ספרדית, ובלבד שלא יערב שתי ההברות.

ב. על הקורא בתורה ללבוש חליפה וכובע (ובשחרית – לפחות ילבש ויכסה ראשו בטלית, גם אם אינו נשוי).

ג. יש להשתדל שגם העולה לתורה ינהג ככסעף הקודם¹⁶.

13) 'תורת מנחם – התועדויות' כרך ט' עמ' 115.

14) כן דעת אדה"ז בסיידור ומנהג בית הרב – אג"ק כרך י' עמ' רצו. 15) כמופיע בסיידורינו שם. והטעם הובא ב'התקשרות' גיליון תרל"ט מדברי האריז"ל, כדי שגם מי שלא כיוון לזה בברכו שלפני ערבית יוכל לכוון לקבל נשמה יתירה בשלימות.

16) ראה בשו"ע אדה"ז סי' יד ס"ח. שערי אפרים שער ג ס"ח ונו"כ.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הנהגת שליח ציבור

הקדמה: תודה לה' הרבה אורחים (וגם מתפללים קבועים) באים להתפלל בבתי כנסת חב"ד, וביניהם רבים הרגילים (לעת עתה) להתפלל בנוסחאות שונים משלנו, ומהם 'חיובים' ובעלי יאראייט המבקשים להתפלל לפני התיבה או לקרוא בתורה. עליכן מסר לי אחד מאנשי סיכום בעניין זה, וכולי האי ואולי. למותר לציין, שיש לדאוג לקיום מנהגנו בזה בדרכי נועם ומתוך אהבת ישראל, ולשקול בכל מקום את הפרטים המתאימים, וה' יגמור בעדנו.

ב. על הש"ץ ללבוש בגדים עליונים, דהיינו חליפה וכובע³. מי שאין לו בגדים אלו, ואין במקום ביגוד מתאים עבורו, הרי בתפילת שחרית ניתן להציע לו טלית (לכיסוי הגוף והראש), גם אם אינו נשוי.

ג. הנשואים נוהגים להתפלל את כל התפילות בחגירת אבנט⁴.

ד. "יכול להתפלל בהברה ספרדית או אשכנזית, אבל לא לערב. זאת אומרת שצריך לומר את כל התפילה בהברה אחת⁵."

ה. לכאורה צריך הש"ץ (או כל הציבור) לומר פסוקי ה' מלך' שלפני 'ברוך שאמר' בקול רם⁶. ו. כשהש"ץ אומר 'ברכו', הוא עונה 'ברוך ה' המבורך...' ביחד עם הציבור⁷.

התיבה ויתפלל נוסח אחר, הרי אין זה עניין למלחמה".
 3) מצד כבוד הציבור והתפילה, ע"פ שו"ע אדה"ז סי' יח ס"ד. וראה בס"י צא ס"ו, וסי' קפג ס"ו. בסה"מ תש"ז עמ' 185 ובס' המנהגים עמ' 9 בשוה"ג (ובהתוודעות: תשי"ז ח"א ס"ע 106, תשמ"ח ח"ד ס"ע 164) מדובר על כיסוי הראש בשני מקיפים, כמנהג חסידים בכל דבר שבקדושה.
 4) ספר המנהגים ס"ע 8.

5) מענה הרבי, אג"ק ח"כ עמ' רסא. וכנראה בא לשלול בזה (גם, או בעיקר) את ההנהגה למתפללים במבטא ספרדי, לומר רק את שם אדנות בקמץ כמבטא האשכנזי, כמובא בס' תפלה כהלכתה פ"ד סי"ט.

6) כדי שכל הנמצאים או בבית הכנסת ישימו לב לעמוד באותו זמן (אך א"צ לומר זאת עמהם), כמובא בס' המנהגים עמ' 9 מהגהות כ"ק אדמו"ר מהרש"ב לסידור 'תורה אור', מכתבי האריז"ל.

7) ולא כמנהג הספרדים וכ"מ במשנ"ב שעונה אחריהם (ראה צקות השלחן סי' יח בבדי השלחן ס"ק לא, ובס' תפילה כהלכתה

א. על השליח ציבור להתפלל בנוסח התפילה של בית הכנסת¹, דהיינו נוסח חב"ד שתיקן אדמו"ר הזקן, בכל מניין קבוע המתפלל בשטח בית הכנסת².

1) באג"ק חט"ו עמ' שנו [באידיש. ובלה"ק - אג"ק המתורגמות ח"ב עמ' 404] עונה הרבי על השאלה אם אפשר לוותר בקשר לנוסח (בביכ"נ חב"ד שנחלש, ורוצים להתאחד עם ביכ"נ נוסח אשכנז): "ואם במקרה מתפלל אדם בנוסח אחר לפני העמוד, הרי אף-על-פי שישנם רבים שאינם מרוצים מזה מצד הדין, בכל זאת מפני השלום משתיקים זאת, אבל בקביעות מוכרח להיות נוסח ליובאוויטש..." עיי"ש [וב'התקשרות' גיליון תרפ"ד העירו, שלכאורה מדינא אין חשש שהש"ץ יתפלל בנוסח אחר מנוסח ביהכ"נ, אלא שנמנעים מזה כדי למנוע מחלוקת - ראה שו"ת חתם סופר חאו"ח סי' טו, ושלחן מנחם ח"א סי' נג ובהערות].

במקרה הפוך, ראה אגרות יקודש אדמו"ר מהורי"צ ח"ג עמ' תצו: "במענה על שאלתו אודות שינוי הנוסח, הנה מה שנודע לי בזה הוראה לרבים, אשר בתפילה דלחש - להתפלל בנוסח המקובל [שלנו], ובחזרת השמו"ע בקול רם - בנוסח הקהל" (מענה להרב מרדכי שוסטערמאן ע"ה בשנת האבל על אימו, שהתפלל אז בביכ"נ מנוסח אשכנז. וכן הורה לו הרבי באבלו על אביו, כמסופר בזכרונותיו 'למען ידעו... בנים יוולדו' עמ' 115). וראה ב'התקשרות' גיליון תרצ"ד, אודות הערת הרבי בנדון (באג"ק כרך י' עמ' רו. ואולי מיוסדת על "הוראות ליחידים" של כ"ק אדמו"ר מהורי"צ בזה): "צ"ע ביש שם בעל תפילה אחר, אולי מוטב שיסתפק באמירת קדיש וכיוצא בזה".

2) באג"ק ח"ט עמ' קנב: "פשוט שבבניין ישיבה שעל שם כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ ז"ע, נוסח התפילה צריך להיות נוסח שלו, ואין בזה שום פגיעה בכבודו של מי שהוא, כי לכל אחד מובן העניין ד'הגם לכבוש את המלכה עמי בבית", וכיוון שנקרא הבניין והישיבה ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר, צ"ל מתאים אליו. אבל לאידך גיסא אין הם מחוייבים לבדוק את כל אחד ואחד באיזה נוסח מתפלל כו', ובמילא מובן גם כן שאם בדרך ארעי ירד מי לפני

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בסיוון ה'תשע"ד - ט"ו בסיוון ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בסיוון	ה'ל' בית הבחירה פרק ב-ד.	ה'ל' זכיה ומתנה פרק ג.	מל"ית עט. פ.
ש"ק	ט' בסיוון	פרק ה-ז.	פרק יא.	מ"יע כא.
א'	י' בסיוון	פרק ח. ה'ל' כלי המקדש והעובדים בו.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"יע כב. מל"ית סז. מ"יע לה. מל"ית פג. פד.
ב'	י"א בסיוון	פרק ג-ה.	ה'ל' שכנים.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ית פו. מ"יע לד.
ג'	י"ב בסיוון	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"יע כג. מל"ית עב. מ"יע לב. לו.
ד'	י"ג בסיוון	פרק ט-י. ה'ל' ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"יע לג. מל"ית פח. פז. עג. קסג. קסד.
ה'	י"ד בסיוון	פרק ב-ד.	פרק ד.	מל"ית סח. קסה. מ"יע לא. מל"ית עז. עח.
ו'	ט"ו בסיוון	פרק ה-ז.	פרק ה.	מל"ית עה. עו. מ"יע כד. מל"ית סט. ע. עא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ח' בסיוון	2.59	4.08	4.35	5.42	9.05	12.39	1.15	7.44.2	8.12
ש"ק, ט' בסיוון	2.59	4.08	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.44.7	8.12
א', י' בסיוון	2.58	4.07	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.1	8.13
ב', י"א בסיוון	2.58	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.6	8.13
ג', י"ב בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.16	7.46.0	8.14
ד', י"ג בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.16	7.46.5	8.14
ה', י"ד בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.41	1.16	7.46.9	8.15
ו', ט"ו בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.41	1.16	7.47.2	8.15

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בהעלותך	7:07	8:25	7:22	8:28	7:15	8:29	7:23	8:26
שלח	7:10	8:28	7:25	8:31	7:18	8:32	7:26	8:29

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בהעלותך,

ט' בסיוון

קריאת התורה:

מנמיכים מעט את הקול מ"ויהי העם כמתאוננים" עד "אל המן עינינו" (יא,א-ו).¹

אין אומרים 'אב הרחמים'.

* בכל שבת קודש: אמירת השיעור תהלים - אחר עלינו, ואחר כך אמירת 'ולקחת סולת' ו'שש זכירות'.²

תפילת מנחה: אין אומרים 'צדקתך צדק'.

פרקי אבות - פרק א'³.

יום שלישי,

"ב בסיוון

סיום ימי התשלומין. זמן מתאים להחלטות טובות וביצוען, בשיעורי תורה והפצתה, באהבת ואחדות ישראל, ובנתינת הצדקה.⁴

ממוצאי היום אומרים תחנון כרגיל.⁵

יום שישי,

ט"ו בסיוון

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: יום חמישי

בלילה אור ליום שישי, בשעה 11:44.

(1) פר"ח ס' תכח ס"ק ז (וטעמו כדי "להראות שהם מתחרטים"), ומ"מ הזהיר שם שיקרא בקול כזה שישמע זאת כל הציבור, כמובן.

וכן נהג הבעל-קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה. ומציינים ללקוטי מהרי"ח (ח"ב סא,א) ולפירוש 'שערי רחמים' על שערי אפרים (ג,ג).

(2) כ"ה בתיקונים של הרב טובי' שי' זילברשטרם לסידור 'תהלת ה' תשל"ח, שהגיהם הרבי והסכים להדפסתם (תיקון זה נשמט מהדפוס. רשימת התיקונים המלאה, נדפסה בקובץ 'הערות הת' ואנ"ש' 770, ג' אייר תש"ע עמ' 71).

(3) וכדאי לפרסם מנהג זה, כדי שגם אלה (שמתפללים בסידורים אחרים) לכאורה הכוונה לספרדים - נוסח עדות המזרח] שנהגו עד עתה ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת בלבד, יוסיפו וילמדו זאת בכל שבתות הקיץ, ע"פ מש"כ אדה"ז בסידור השווה לכל נפש - גם עבורם - ש"ש נוהגין כך בכל שבתות הקיץ"

(התוועדות ה'תש"נ ח"ג עמ' 297). וראה שערי הלכה ומנהג או"ח ח"א סו"ס מז, הוראות כלליות באופן הפצת מנהגינו בבתי-כנסת שבנוסחאות אחרים.

(4) ע"פ התוועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 323.

(5) הן בארה"ק והן בחו"ל, ע"פ דברי אדה"ז בסידורו לפני 'למנצח... יענך'. והטעם לפי שכל עניין תשלומין אלו הוא בעניין הקרבות, ואין בהן 'ספיקא דיומא' - אג"ק כרך כ עמ' רנא, לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1312. וגם בק"ש שעל המיטה הערב אומרים תחנון דלא כמוצ"ש, ראה נטיית הרבי בעניין זה ב'התוועדות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1414.

(6) ובדיעבד ע"פ החתם סופר - כל הלילה.

לחפש שותפות בחנוכה בית המקדש השלישי

עבודת כל יהודי, להדליק את "נר ה'" אצלו ואצל הזולת • צריך לפעול על הזולת באופן שהלה לא יזדקק עוד לפעולת המשפיע, אלא יעבוד בכוח עצמו - "שתהא שלהבת עולה מאליה" • כבר בהכנות לפעולת החינוך וההדלקה, זוכים לעלות ב"מעלה" ש"לפני המנורה" למעלה מהגבלה! • כיצד יוכל לעמוד מן הצד בעת שבונים את המקדש ולו אין חלק בזה!?! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מדעו להיבדל לעמוד ה' לשרתו ולעבודו... הרי זה נתקדש קודש קודשים" - דרגתו של אהרון, כמו שנאמר⁵ "ויבדל אהרון להקדישו קודש קודשים". ובפרטיות יותר:

עבודתו של כל אחד ואחד מישראל היא בעניין המשכן (דוגמת עבודת הכהנים), כמו שכתוב⁶ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד⁷, המשכן והמקדש הרוחני שבלבו פנימה, בביתו וד' אמותיו. ובזה נכלל גם עניין "בהעלותך את הנרות" -

כי "הנשמה קרויה נר כמו שכתוב⁸ נר ה' נשמת אדם"⁹, ועבודת האדם היא - "בהעלותך את הנרות" - להדליק את "נר ה' נשמת אדם" שתאיר עלידי "נר¹⁰ מצווה ותורה אור"¹¹, הן בנוגע

א. בהתחלת הפרשה מעתיק רש"י תיבת "בהעלותך", ומפרש: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרון חנוכה הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

ומעניין זה - "חלשה דעתו" (של אהרון) - למדים הוראה נפלאה בעבודת האדם לקונו. ובהקדמה:

עניינו של אהרון שייך גם לעבודת כל אחד ואחד מישראל, שהרי, במתן-תורה (בחודש זה, "ירחא תליתאי") נעשו ישראל "ממלכת כהנים"², "כהנים גדולים"³ דרגתו של אהרון. וכפסק-דין הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל⁴ "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש... אשר נדבה רוחו אותו והבינו

(1) ראה לקו"ש ח"ח עמ' 92 הערה 1 - הדפוסים והמפרשים כו' שבהם הובא פירוש רש"י זה.

(2) יתרו יטו.

(3) בעה"ט עה"פ.

(4) להעיר, שהתחלת הלימוד דהלכות אלו (בשיעורי הרמב"ם דג"פ ליום) - ביום ראשון, מוצאי שבת זו (בקביעות אותה שנה).

(5) דה"א כג,יג.

(6) תרומה כה,ח.

(7) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט,א. ועוד. לקו"ת פרשתנו לד,ד. ובכ"מ.

(8) משלי כז.

(9) לקו"ת ריש פרשתנו.

(10) משלי ו,כג.

(11) ובפרטיות יותר: נש"י נקראו נר ע"ש הכלי שבו השמן והפתילה, והמצוות נקראו נר מצווה ע"ש השמן והפתילה, ותורה היא האור הנתלה ונאחז בשמן ופתילה (ראה בארוכה

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלושה דברים (פרק א משנה א)

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) למה מפרט התנא את סדר המסורה ואינו אומר בקיצור ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה לדורות הבאים, עד לאנשי כנסת הגדולה. ב) הרי חלקם של הנביאים בקבלת ומסירת התורה אינו מצד מעלת הנבואה (שהרי אסור לפסוק הלכה על-פי נבואה) אלא להיותם חכמים; ולמה מתאר אותם התנא כ"נביאים" ג) "הם אמרו שלושה דברים" – מניינא למה לי? והעניין:

התנא מלמדנו חמש תכונות נפשיות הנדרשות בלימוד התורה.

משה – מעלתו המיוחדת בקשר לתורה היא ענוותנותו הגדולה, וכמו שאמרו רז"ל שמפני שמיעט את עצמו נקראת התורה על שמו. ותכונה זו מכשירה את האדם להיות 'כלי' לתורה. יהושע – על יהושע נאמר "לא ימיש מתוך האוהל", היינו שהיה מסור ונתון לתורה בלבד. וכך צריכה להיות גישתו של כל אחד ואחד, כי גם מי שאין תורתו אומנותו, הנה בזמן שלומד יהיה כאילו אין לו שום 'אומנות' אחרת – תורתו אומנותו.

לאחר שתי תכונות אלו, הנדרשות כהכנה ללימוד התורה, מפרט התנא שלוש תכונות השייכות לעצם הלימוד:

זקנים – אמרו רז"ל "זקן – זה שקנה חכמה". כדי שהתורה תהיה קניינו העצמי של האדם (על דרך הקונה דבר בממונו) עליו להשקיע בה עמל ויגיעה.

נביאים – כשלומד אדם באופן של 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא' זקוק הוא לסייעתא דשמיא, שיכוון לאמיתת ההלכה. עניין 'סייעתא דשמיא' כפי שהוא בדור שלם – מתבטא בדור הנביאים.

אנשי כנסת הגדולה – תפקידם של אנשי כנסת הגדולה היה לפסוק הלכה למעשה ולתקן תקנות. ידיעתו של הלומד שההלכה נוגעת למעשה בפועל, מעוררת אצלו עיון רב ומיוחד, מתוך יראה שמא לא יכוון אל האמת, ועל-ידי עיונו זה – הרי הוא מכוון אל האמת.

הם אמרו שלושה דברים – מצד בחינת אנשי כנסת הגדולה שעניינם הלכה למעשה ותיקון תקנות נתחדש שיש שלושה דברים.

דהנה, כל עוד שלא הגיע אדם להוראה למעשה (בחינת אנשי כנסת הגדולה) ביכולתו לומר שלגבי יש 'שני דברים' בלבד – נותן התורה יתברך והאדם הלומד תורה. אבל משהגיע להוראה, עליו לדעת שיש "שלושה דברים": נותן התורה; האדם הלומד; והעולם, שעליו חלים פסקי התורה. כלומר – עבודתו היא לברר ולזכך את העולם על-ידי פסקי התורה.

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת נשא תשל"ו – על-פי רשימת השומעים, ביאורים לפרקי אבות (א) עמ' 25-26)

לעצמו, "נר ה'" שבו, והן בנוגע לפעולה על הזולת, "נר ה'" שבכל אחד ואחד מישאל עד לכללות בני ישראל¹², ש"כללות נשמות ישראל נקרא מנורה ויש בה ז' נרות שהם ז' סוגי בני ישראל בעבודת ה', יש עובד מאהבה משוך כמים ויש מאהבה כרשפי אש כו"⁹ (והולך ומפרט בכל ז' המידות¹³). היינו, לפעול בעבודתו ש"אל מול פני המנורה יאירו¹⁴ שבעת הנרות" (דוגמת פעולתו של אהרון ש"היה מעלה הנרות נשמות ישראל שיהיה לבם מכוון לאיך-סוף ברוך-הוא שהוא בחינת מול פני המנורה¹⁵). עד שיהיה ניכר בגלוי לעין כל¹⁶ שכל ישראל הם בבחינת "מנורת זהב כולה"¹⁷.

בסגנון אחר: "הבינו מדעו (לשון דעת) להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו" – צריך להיות באופן שכל המציאות של "מדעו" אינה אלא בעניין "לעמוד לפני ה' לשרתו", על-ידי העבודה במשכן, עד כדי כך, שכאשר נעשה דבר מסוים בעבודת המשכן על-ידי אחרים והוא לא היה עמהם, "חלשה אז דעתו", שנעשה אצלו חלישות בכל מציאות הדעת, מכיוון שאינה אלא בשביל עבודת המשכן, "לעמוד לפני ה' לשרתו"; ואם לא חלשה דעתו מזה שלא היה עמהם – הרי זו הוכחה שעדיין לא הגיע לדרגה ש"הבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו" (על-כפינים בשלימות), שזוהי כל מציאות דעתו. ליתר ביאור:

מכיוון שאמרו חז"ל¹⁹ "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"²⁰, הרי, המחשבה שהוא צריך להשתתף בכל פעולה ועבודה בענייני המשכן, עד כדי חלישות הדעת כשנעשה דבר מסוים ללא השתתפותו – אין בה משום גאוה.

אבל אף-על-פי-כן, אין הכרח שהוא בעצמו ישתתף בכל פעולה ועבודה בענייני המשכן, שהרי, מכיוון ש"כל ישראל ערבים זה בזה"²¹, יכול להיעשות על-ידי אחר וכיוצא בזה.

ואף-על-פי-כן, כשרואה או שומע שכמה וכמה מישאל עסקו בעניין (של חנוכת המשכן) והוא לא היה עמהם בחנוכה – הרי, אף-על-פי שהדבר לא היה באשמתו, מכיוון שהיה אנוס וכיוצא בזה, ויתירה מזה, שבשעה זו היה עסוק בעבודה אחרת בענייני המשכן²², מכל-מקום, כאשר כל מציאות

12 ועל-ידם – בכל העולם, דוגמת המנורה שממנה אורה יוצאה לכל העולם (ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה).
13 להעיר שבלקו"ת שם לא ביאר מידת היסוד (וכן לא בהעלקות שבאוה"ת פרשתנו עמ' שלז), אבל נמצא הוא בד"ה שבאוה"ת עמ' של. ועוד.
14 ועד לשלימות האור – אור השמש, שדוגמתו בעבודה – אור המשפיע (בניגוד ללבנה, אור המקבל). ולהעיר מזה ריש פרשתנו: "רבי יהודה פתח והוא כחתן יוצא מחופתו וגו'... שמשא דנהיר כללא כו", וראה לקוטי לוי"צ לשם (עמ' שעג"ד) – נתבאר בארוכה בהתוועדות.
15 לקו"ת שם ל, סע"ד.
16 גם לאוה"ע, ע"ד מארו"ל (תנחומא פרשתנו ד – הובא בדפוס ראשון דפרש"י): "בהעלותך, לעלות אתכם בפני האומות שהיו אומרים היאך מאירים למי שמאיר לכל". ולהעיר מפרש"י אמרו כד, ג: "עדות הוא (נר מערבי) לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל". וראה גם פי' האוה"ח ריש פרשתנו: "בדרך רמז ירמוז בו' נרות לאומות העולם שהם ע' אומות כ"א ירמוז לכלל העשירי, ורמז כי כולן מאירים לנוכח המערבי שהם ישראל שהם בחינת המערב כידוע לידועי חן".
17 זכריה ד, ב.
18 להעיר מפי' האוה"ח שם שבהדלקת המנורה "כל יום כעושה

על-פי ה' יחנו ועל-פי ה' יסעו (ט, טג)

דגלי מדבר... כיוון דכתיב בהו על-פי ה' יחנו (חשובה היא חנייתן להיות נידונת קבע, רש"י) ועל-פי ה' יסעו – כמאן דקביע דמי (עירובין נב)

מדוע מעתיקה הגמרא גם את המילים "על-פי ה' יסעו", והלוא ההוכחה שגם החניה היא בגדר 'קבע' היא מכך שנאמר "על-פי ה' יחנו"?

אלא החניות (שבהן התעכבו ישראל מהליכתם לארץ-ישראל) הן בדוגמת הגלות, ואילו המסעות (ההתקרבות לארץ-ישראל) מסמלות את הגאולה. לכן מביאה הגמרא גם את "על-פי ה' יסעו", שכן ה' יסעו' היא סיבת הקביעות של ה' יחנו'. כלומר, מכיוון שירידת הגלות היא לצורך העלייה בגאולה, נמצא שכבר בעת הירידה קיימים העילוי והקביעות של הגאולה.

(ספר המאמרים מלוקט, כרך ד, עמ' צט, הערה 57)

וענן ה' עליהם יומם (י, לד)

ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם (רש"י)

בימי אדמו"ר ה'צמח-צדק' אירע פעם שעד הלילה האחרון האפשרי לקידוש לבנה לא נראתה הלבנה, וחסידי מסרו לרבי 'פדיון נפש', כדי לשנות את המצב. יצא הרבי החוצה ובידו מטפחת, ובעודו מהלך בין החסידים, החל מספר:

חסידי הרב הקדוש רבי מאיר'ל מפרימישילן הגישו פעם 'פדיון נפש' לרבם בגלל שלא נראתה הלבנה. יצא רבי מאיר'ל החוצה, ובידו מטפחת, ואמר:

כשהיו בניישראל במדבר, וענני הכבוד סבבום מכל צד, כיצד קידשו את הלבנה? אלא משה רבנו היה יוצא לחוץ וכל ישראל עמו, והיה מנפנף במטפחתו אנה ואנה, והעננים התפזרו. תוך כדי דבריו הראה רבי מאיר'ל במטפחתו כיצד עשה משה רבנו, ונתפזרו העננים והלבנה נראתה.

בשעה שסיפר ה'צמח-צדק' סיפור זה, הראה במטפחתו איך עשה רבי מאיר'ל, והעננים התפזרו ונראתה הלבנה.

(מפי השמועה)

והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב, ג)

נאמר במדרש שמשו רבנו ראה את ספרו של אדם הראשון, שבו רשומים דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו. בין השאר ראה שם, שבעקבות משיחא יהיה דור של נשמות נמוכות, שתורתן ועבודתן אינה נחשבת לכלום, ובכל-זאת ישמרו את התורה מתוך מסירות-נפש בפועל ממש, למרות הקשיים שבדבר, ובכך יגרמו נחת רוח גדולה למעלה. משה התפעל ביותר מעבודתן של נשמות אלו, והחזיק את עצמו קטן מהן.

זהו "מכל האדם אשר על פני האדמה" – מהדור האחרון שלפני ביאת המשיח.

(ספר המאמרים תש"י עמ' 237)

הדעת שלו אינה אלא בשביל עבודת המשכן, "הבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו" – לא יועילו כל ההסברים להרגיעו, שכן, ביודעו שמציאות הדעת היא בשביל עבודת משכן, הרי, העובדה שנעשה דבר מסוים בעבודת המשכן ללא השתתפותו (תהיה הסיבה אשר תהיה) פועלת חלישות הדעת!

ג. אמנם, בעניין זה יש חילוק בין עבודת אהרון לעבודת כל אחד ואחד בענייני המשכן (הרוחני): ובהקדים – דיוק הלשון "חלשה אז דעתו", שחלישות דעתו של אהרון לא היתה אלא לאחרי שנסתיימו י"ב ימים של חנוכת המשכן, כי, כל זמן שלא נסתיימה חנוכת המשכן הרי ייתכן שסוף-כל-סוף יצטווה גם הוא להשתתף בחנוכה, ורק לאחרי שנסתיימה חנוכת המשכן, ונוכח לדעת בוודאות "שלא היה עמהם בחנוכה" – "חלשה אז דעתו".

אבל בנוגע לעבודת כל אחד ואחד בענייני המשכן (הרוחני) – הרי, כל זמן שמישיח צדקנו עדיין לא בא, לא נסתיימה חנוכה זו, ולכן, בראותו שכמה וכמה מישראל עוסקים בעניין של חנוכת המשכן ללא השתתפותו – הרי, במקום שתהיה לו חלישות הדעת "כשלא היה עמהם בחנוכה", עליו לנצל את חוזק הדעת לחפש דרכים כו' להשתתף עמהם בחנוכה, וכשייתקע מחשבתו ודעתו בחוזק (היפך עניין חלישות הדעת לגריעותא) בוודאי ימצא הדרך הנכונה להשתתף עמהם בחנוכה! בסגנון אחר קצת: הסיבה לכך שבהשגחה פרטית ראה או שמע פעולתם של כמה וכמה מישראל בעניין של חנוכת המשכן, היא – לא כדי שתהיה אצלו חלישות הדעת "שלא היה עמהם בחנוכה", אלא אדרבה – כדי שילמד הוראה בעבודה לקונו, על-ידי התבוננות בדעתו (בחוזק הדעת) כיצד יוכל אף הוא להשתתף עמהם בחנוכה.

ד. ועניין זה הוא בהדגשה יתירה בדורנו זה:

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות שיזכה להיות דור הראשון של הגאולה. וכמובן מההכרזה הידועה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – לפני עשרות שנים – "לאלתר לתשובה" 23 לאלתר

(23) כולל גם הפירוש הפנימי דתשובה – "שאיין הפ' תשובה

לגאולה" 24, מכיוון שכבר עומדים בסיומה של העבודה, ולא נשאר אלא "לצחצח את הכפתורים" 25, ובימינו אלו – הצחצוח האחרון של הכפתור האחרון!

ומזה מובן, שבימינו אלו, כל פעולה ופעולה בענייני התורה ומצוות, ועל-אחת-כמה-זכמה פעולת "בהעלותך את הנרות" על-ידי הפצת נר מצווה ותורה אור, התורה והיהדות, שתוכנה חנוכת המשכן באופן ש"שלך גדול משלהם" (כנ"ל סעיף ב') – מודגש בה ביותר וביותר העניין של חנוכת (חינוך והכנה) בניין בית-המקדש השלישי 26. ולכן, הייתכן שכאשר כמה וכמה מישראל עוסקים בחנוכה והכנת בית-המקדש השלישי, יעמוד מישהו מן הצד ולא יהיה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו (בני ביתו, תלמידיו וכו')! – אלא ודאי ישתדל גם הוא להשתתף עמהם בחנוכה, לקרב ולזרז את חנוכת בית-המקדש השלישי שייבנה במהרה בימינו ובימינו.

וכאמור, כל זמן שמישיח צדקנו עדיין לא בא, אין מקום לחלישות, חס ושלוש, בדעת בחנוכה זו, אלא אדרבה – לחזק ולהוסיף ביתר-שאת וביתר-עוז, ומתוך זריזות הכי גדולה, על-דרך מה שכתוב בנדבת המשכן, "הם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר" 27, "לשני בקרים הביאו כל מלאכת המשכן" 28, ולא פסקו מלהביא עד ש"ויצו משה... איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה גו" 29, ואילו בנידון דידן, לא רק שאין רישיון ממש רבינו שבדורנו, נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, להפסיק חס ושלוש בעשיית המלאכה, אלא אדרבה, ישנו ציווי מפורש להוסיף בה ביתר-שאת וביתר-עוז, עד שמשלימים את מלאכת חנוכת בית-המקדש השלישי.

גשמיות מעבירות דהיינו עזיבת החטא בלבד... אלא תשובה ומעשים טובים, דהיינו שלהיות המעשים טובים ומאירים באור ה' א"ס ב"ה צריך להיות בחי' תשובה שהוא להשיב את הנפש למקורה ושורשה כו" (לקו"ת דרושי שמע"צ פה.א. ובכ"מ).

(24) "קול קורא" ב"הקריאה והקדושה" דשנת תש"א.ג. ועוד.

(25) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(26) ראה גם קונטרס משיחות ש"פ ויגש תשמ"ז – תורת מנחם התועדויות תשמ"ז, חלק ב' עמ' 196

(27) ויקהל לו.ג.

(28) שמו"ר פמ"א, ב. תנחומא תרומה ג. ועוד.

(29) שם.ו.

פרשת בהעלותך

בהעלותך את הנרות (ה,ב)

שתהא שלהבת עולה מאליה (רש"י)

אף שהציווי על הדלקת הנרות נאמר לאהרן הכהן, הרי "הדלקה כשרה בזר". כלומר, כל אחד ואחד חייב לעסוק בעבודה קדושה זו של 'הדלקת' נשמות ישראל וקירובן לאביהם שבשמים. ו'הדלקה' זו צריכה להיות "עד שתהא שלהבת עולה מאליה", היינו עד שה'נר' 'ידלק' בכוחות עצמו, מבלי להזדקק עוד להשפעתו של ה'מדליק'.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 317)

בהעלותך את הנרות (ה,ב)

נרות - רומזים לנשמות ישראל, כדכתיב (משלי כ), "נר ה' נשמת אדם". בהעלותך את הנרות - על אהרון הוטלה המשימה של העלאת נשמות ישראל עד שתתעורר בהן רשפי אש האהבה להקב"ה. שבעת הנרות רומזים לשבע מידות בעובדי ה', המקבילות לשבעת כוחות הנפש: חסד - אהבת ה'. גבורה - יראת ה'. תפארת (רחמים) - התבוננות בגדולת הבורא, שבאמצעותה מכיר האדם את גודל הרחמנות שעל נפשו האלוקית, איך שירדה פלאים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. נצח - התגברות וניצחון על כל דבר המונע מעבודת ה' גם לאחר התפילה, שאז כבר לא מורגשת האהבה שהתעוררה בעת התפילה. הוד - הודאה במוח שצריכים לירא את ה', אף שאין יראה זו מורגשת בלב. יסוד (התקשרות) - התקשרות אמיתית למידת האהבה או היראה. מלכות - קבלת עול מלכות שמים מתוך הכנעה ושפלות.

(אור-התורה במדבר עמ' שכט)

ועשה פסח לה' (ט,י)

פסח שני מלמדנו כי "לעולם לא מאוחר מדי", ותמיד אפשר לתקן. אף מי שהוא "טמא" או "בדרך רחוקה", ואפילו אם זה "לכם", היינו מרצונו שלו - בידו לתקן זאת.

(היום יום יד אייר)

אל נא תהי כמות (יב,ב)

מכאן שהמצורע חשוב כמות (נדרים סד)

חכמי האמת קבעו כי הסיבה לטומאת צרעת היא "הסתלקות אור החכמה". זהו שמצורע חשוב כמות, שכן גם מיתה היא תוצאה מסילוק אור החכמה, שהרי "החכמה תחיה" כתיב (משלי ז), ונאמר (איוב ד) "ימותו ולא בחכמה".

(תורת לוי צחק, עמ' שנח)

עלייה.

ובזה מודגש הצורך בהשתתפותו של כל אחד ואחד מישראל בחנוכת המשכן הרוחני על-ידי פעולת "בהעלותך את הנרות" (חנוכה באופן ש"שלך גדולה משלהם"), מודגש (לא רק בפירוש רש"י "חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה", כנ"ל בארוכה, אלא) גם בפירוש רש"י בד"ה בהעלותך הב' - "בהעלותך, על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עלייה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה³⁰ היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב³¹.

ויש לומר יתירה מזה - שעניין זה נוגע לעלייה ("בהעלותך"³³) שהיא תכלית ומטרת ירידת הנשמה למטה, מאיגרא³⁴ רמא לבירא עמיקתא³⁵, שירידה זו היא צורך עלייה, היינו, שעלי-ידי העבודה של הדלקת הנר (שבפרט ושכלל, ועד למנורה של כללות נשמות ישראל) ב"נר מצווה ותורה אור", נעשה "בהעלותך את הנרות", העלייה של "נר ה' נשמת אדם" למקום עליון³⁶ מכמו שהיתה באיגרא רמא, קודם הירידה.

(קטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת בהעלותך, י"ט בסיוון ה'תשמ"ח. התנועות תשמ"ח, כרך ג, עמ' 487-496)

32) ואדרבה - העלייה במעלה היא ע"י העקב (שב) רגל, ועי"ז מתעלה כל מציאותו, עד וכולל הראש.

33) ועפ"ז יומתק (ע"ד הרמז) שכללות הפירוש "למה נסמכה פרשת המנורה כו' חלשה אז דעתו וכו'" קאי על תיבת "בהעלותך", ולא על התחלת פרשת המנורה, "דבר אל אהרון וגו'" - לרמז שעניין זה נוגע לכללות עליית הנשמה כו', ככפנים. ולהעיר גם מלקו"ת פרשתנו לא, ב - בהפירוש ד"בהעלותך", עיי"ש.

34) ע"פ ל' חז"ל - חגיגה ה, ב.
35) כלומר, ירידה ממקום הכי עליון - "איגרא" שלמעלה מכללות הבית, ובה גופא "איגרא רמא", עד למקום הכי תחתון - "בירא" שלמטה משטח הארץ, ובה גופא "בירא עמיקתא".

36) ובפרטיות יותר: "שלוש מעלות, די"ל, שרומז לכללות סדר ההשתלשלות שנחלק לג' דרגות, היינו, שהעלייה היא למעלה (על גבי) מכל סדר ההשתלשלות.

ומ"ש רש"י "מעלה" (או "מעלות") סתם - י"ל הרמז ב"יינה של תורה" (מלבד הפירוש הפשוט שבפש"מ אין הכרח שהיו ג' מעלות), שהעלייה אינה מוגבלת רק ביחס לסדר ההשתלשלות, אלא עצם עניין העלייה (אפילו לא "מעלות" לשון רבים, ככרוב הדפוסים), למעלה מכל מדידה והגבלה.

ה. ויש להוסיף, שהצורך בהשתתפותו של כל אחד ואחד מישראל בחנוכת המשכן הרוחני על-ידי פעולת "בהעלותך את הנרות" (חנוכה באופן ש"שלך גדולה משלהם"), מודגש (לא רק בפירוש רש"י "חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה", כנ"ל בארוכה, אלא) גם בפירוש רש"י בד"ה בהעלותך הב' - "בהעלותך, על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עלייה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה³⁰ היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב³¹.

[...] וביאור העניין בעבודת האדם - ועד להדלקת שבעת הנרות, של כללות ישראל, כל הסוגים בנשמות ישראל:

הדלקת "נר ה' נשמת אדם" במנורה של כללות נשמות ישראל היא באופן של "בהעלותך" - שבוה ב' עניינים כלליים:

א) "צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה - שפעולתו על הזולת להדליק "נר ה'" שבו (על-ידי "נר מצווה ותורה אור") צריכה להיות באופן "שתהא שלהבת עולה מאליה", היינו, ששוב אינו זקוק לפעולת המשיע, מכיוון ש"שלהבת עולה מאליה", על-ידי עבודתו בכוח עצמו.

ב) "מעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב" - שכאשר יהודי עוסק בהדלקת "נר ה'" שבבני ישראל (ועל-אחת-כמה-וכמה בציבור, או בקהילה, או במנורת כללות ישראל), אזי עולה במעלה, שעל-ידי זה נעשה עלייה בכל מציאותו, מהראש עד לעקב שברגל. ולא עוד, אלא, שהעלייה במעלה קודמת לפעולת ההדלקה, היינו, שעולה במעלה בשביל להדליק המנורה, ויתירה מזה - שקודמת אפילו להטבת הנרות ("עליה הכהן עומד ומטיב"), היינו, גם כשמחליט לעסוק בהכנות להדלקת המנורה נעשה אצלו

30) בדפוס ראשון: מעלות. ובספרי (פרשתנו), ובתמיד פ"ג מ"ט: אבן היתה לפני המזבח ובה שלוש מעלות כו' (וראה רע"ב תמיד שם: כנגד ג' העלאות שכתובות במנורה, בהעלותך את הנרות, והעלה את נרותיה, להעלות נר תמיד).

31) בדפוס ראשון - מסיים: את הנרות.

כל יהודי כהן גדול

כל אחד יכול לגאול את עצמו

בעמדנו בימים האחרונים של הגלות, מוכנים להיכנס מיד לגאולה האמיתית והשלימה – צריכים לסיים את כל ענייני הגלות עוד היום. . על ידי זה שכל אחד ואחד גואל את עצמו, על ידי ההוספה בכל ענייני תורה ומצוות בכלל, וכמבואר בתניא שכל ענייני של תורה ומצוות הוא "גאולה פרטית", וכיוון ש"שם גאולה עלה" הרי היא גם ההתחלה של הגאולה הכללית, גאולת כל אחד ואחת מישראל, בתוך כלל ישראל בכל קצווי תבל.

ויש לומר, שזהו תוכן פסק הרמב"ם ש"לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש. . אשר נדבה רוחו אותו. . הרי זה נתקדש קודש קודשים". . שכל אחד ואחת מישראל יכול לגאול את עצמו מענייני העולם ולהתקדש קודש קודשים, התואר ובחינת כהן גדול. ויתירה מזו: פסק הרמב"ם ש"הדלקת הנרות כשרה בזרים", שבכוחו של זר להדליק "השמן זית זך" שב"מנורת זהב כולה" שבבית המקדש. . והיינו שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל (גם זר) להדליק המנורה לא רק ברוחניות העניינים, ב"מנורת זהב כולה" שבתוך כל אחד ואחת מישראל, על ידי שעושה עצמו "שמן זית זך", המורה על תכלית הברור והזיכוך – אלא גם בבית המקדש כפשוטו.

(משיחת כ"ה תמוז ה'תש"ג, התוועדות תש"ג חלק ד, עמ' 73)

לעשות התלוי בו למהר יעודי הגאולה

בהפטרה נאמר: "ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם" – התחלת הפטרה היא אמנם "רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך", כלומר, בנוגע לבני ישראל; אבל מיד בפסוק שלאחרי זה נאמר "ונלוו גויים רבים אל ה' גו' והיו לי לעם".

...ומובן שעניין "ונלוו גויים רבים אל ה'" נפעל על ידי זה שבני ישראל מקיימים את הציווי "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח. . מפני שציויה בהן הקב"ה" – כפיה בדברים, כמובן, בדרכי נועם ודרכי שלום, שבאופן כזה יכולים לפעול בזמן הזה (כאשר אין יד ישראל תקיפה), ואדרבה: כאשר עושים זאת בדרכי נועם ודרכי שלום – אזי הפעולה היא בהצלחה גדולה יותר.

אמנם, לכאורה יש מקום לשאלה: נבואה זו נאמרה בנוגע לזמן העתיד לבוא, וכפי שמצינו עוד כמה וכמה נבואות דוגמתה – החל מנבואת ישעיה, נביא הישועה: "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' גו' ויורנו מדרכיו וגו'", ומכיוון שכן, יכולים לטעון, לשם מה צריך יהודי לעסוק בענייני זה – הרי בלאו הכי מובטח לו שלעתיד לבוא יקויים יעוד זה? והמענה לזה – בפשטות:

נוסף לכך שישנו פסקי דין ברור ברמב"ם ש"צווה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ציווי שניתן ביחד עם כל שאר ציווי התורה (כנ"ל), הרי עניין זה מודגש ביעודים אלו עצמם – כי מכיוון שכל ענייני התורה הם הוראה, תורה מלשון הוראה, הרי מובן, שגם יעודים אלו מהווים הוראה בעבודתו של יהודי, וההוראה היא – שיהודי צריך לעשות את כל התלוי בו כדי שיהיה מעמד ומצב ד"ונלוו גויים רבים אל ה'", על ידי זה שפועל עליהם לקיים מצוות שנצטוו בני נח. ואדרבה: על ידי עבודה זו ממהרים ומקרבים קיום יעוד זה בשלמותו – לעתיד לבוא, ככל הגילויים דלעתיד לבוא שתלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת מקץ ה'תשמ"ה, התוועדות תשמ"ה חלק ב' ע' 956)

גדרי תורה בתפלה דרבנן

באיגרת מי"א מרחשון תשי"ז להגר"מ קליין בעל מחבר ספר משנה הלכות (אגרות קודש כרך י"ד עמ' עב) כותב הרבי:

דאפשר דתפלה עצמה אפילו תהיה רשות ובכל זאת כשמתפלל לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה יונחו עליו כמה גדרים ואפילו מן התורה וראה שם בהמשך; ובמכתב נוסף שם עמ' 323; ועוד מכתב – שם עמ' 324.

ויש לציין מעין זה לשו"ת חתם סופר סימן קס"ז: "מה שכתב מעלתו ונקדשתי הוא מצות עשה דאורי' [יתא], אמת הוא שאם יזדמן לאדם לקדש שמו ברבים בעשרה מקיים מצות עשה זו, אבל שיהיה חיוב עליו לקדש שמו בכל יום מן התורה לית דין ולית דיין, וישראל קדושים מקיימים מצות עשה זו על ידי קדיש וקדושה בעשרה והמתעצל בזה הוה כבועט ומתעצל אבל אינו עובר על שום ציווי. ותפלה דאורייתא פלוגתת רמב"ם ורמב"ן אי פעם אחת בכל יום או דוקא בעת צרה אבל זמן קבוע מן התורה לית לה, ומגן אברהם סבירא ליה תפלה דרבנן כמו שכתב סימן פט ס"ק טז".

ועד"ז בשו"ת אגרות משה או"ח חלק ב' סימן צח:

"ודין זה דאין אומרין דבר שבקדושה פחות מעשרה מסתבר דאף שעצם אמירת קדושה וקדיש לא מצינו מדאורייתא, אבל זה שאין אומרין בפחות מעשרה הוא מדאורייתא כדדריש מקרא" ומאריך עוד שם.

צר – אך "לא אמר"...

על מקום התפילה של כלל ישראל – ירושלים,

איאת במשנה (אבות פרק ה' משנה ה) "ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים".

והרבי הסביר זאת (שיחת ש"פ חוקת בלק תשל"ו – על פי המצוטט ב'פרקי אבות עם מילי דחסידותא" (גרין) עמ' 257):

האמת היא כי המקום בירושלים במציאות היה כן צר. הנס היה, אפוא, שאף אדם לא אמר זאת לחבירו.

כששאלו את עולה הרגל איך היה בבית המקדש? תשובתו היתה: היו דחיפות ("עומדים צפופים"), אלא שבשעת ההשתחויה היה רווח ("ומשתחוים – רווחים"). אמנם כשנשאל כיצד היתה הלינה בירושלים? נעשה נס. הוא לא העלה בדעתו להשיב לומר שהיה צר.

מדוע לא נעשה באמת נס להבטיח שהמקום לא יהיה צר? נס זה בא להבטיח שהדוחק הגדול ששרר בירושלים לא יפגע בחיבת ישראל לעיר הקדש. להשגת מטרה זו, די בנס ש"לא אמר אדם לחבירו", ואין צורך בנס גדול יותר שלא יהיה המקום צר בפועל ממש.

ושוב חזר הרבי על נקודת ביאור זה במוצאי ש"ק פרשת ראה תשל"ח ('ביאורים לפרקי אבות' עמ' 266):

כמו שכתבו המפרשים אין הכוונה שהמקום לא היה צר בפועל, כי אם שאף על פי שהיה צר לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום. עד כאן.

יצוין כי מקורו של ביאור זה בדברי ה'חתם סופר' בשו"ת שלו (חלק יורה דעה סימן רלד) ד"ה ופר"מ, המדייק שמדברי המשנה שלא כתבה "ולא נדחק אדם בלינת ירושלים מעולם" משמע שבוודאי היה צר ודוחק להם, שהרי אפילו בבית המקדש עמדו צפופים אלא שהשתחויה היתה בנס שהיו רווחים, אלא הנס היה שמרוב אהבת ה' ושמחתו בהיותם שם לא אמר אדם וכו'.

'הפצת היהדות': הוראות מיוחדות

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

בגדרי התפילה

השוואות בספרי הגר"ח מוולז'ין חושפות שלמד והושפע רבות מספר התניא • לדבריו בעניין התפילה לצורך השכינה נמצאו מקורות קדומים בהלכה ובפוסקים שקדמו לחסידות, ואף בדברי רבו הגר"א בעצמו • האין סתירה לזה מגדר התפלה שיבקש האדם על צרכיו? • כיצד ייתכן שבתפילה מדרבנן יחולו גדרים מן התורה? • ומהו הנס ש"לא אמר אדם לחברו צר לי המקום כו"י? • מסדרת יסודתו בהררי קודש

"נפש" ו"רוח" חסידית

בשנת תרצ"ט (לקוטי שיחות כרך ט"ו עמ' 470; אגרות קודש כרך א' עמ' כ) שיער כ"ק אדמו"ר "ובכלל נראה שראה הרב ר' חיים מואלאזין ספרי חב"ד ובפרט ספר התניא ונשפע מהם".

לימים קבע כן הרב מנחם מענדל כשר (תורה שלמה' חלק ח' כרך תשיעי לשמות במילואים (סימן טו) עמ' רמט):

"ועל העובר בעיון על שער ג' מספרו נפש החיים יראה גלוי שקרא את ספר התניא וקיבל שיטתו כמעט בכל הפרטים... אלא שהוסיף מקורות מספרי חז"ל לבאר שיטה זו" (הובא ב'תורת חב"ד', ביבליוגרפיות, תניא, קה"ת תשמ"ב עמ' 16 הע' 48).

ב'היכל הבעש"ט' גליון ה' (כסלו תשס"ד) התפרסם המאמר "נפש ורוח חסידית: השפעות חסידיות בספרים 'נפש החיים' ו'רוח החיים'", ובו הצביעו על שלושים וארבע דוגמאות. [ובהמשך לכך ראה בגליון ל (תשרי תשע"א) עמ' נב ואילך].

תפילה — לצורך השכינה

ברם, על פי הערה של הרבי, מסתבר שלדוגמה העוסקת בנושא התפילה לצורך השכינה ישנם מקורות נוספים, וכדלהלן:

ב'נפש החיים' שער ב' פרק יא נאמר: "כי באמת יפלא איך שייך לבקש להתחנן כלל לפניו יתברך שמו להסיר מעליו צערו ויסוריו... אמנם תכלית הכוונה צריכה שתהיה רק צורך גבוה... לבקש לפניו יתברך על ג[ו]לדל הצער של מעלה בזמן שאדם שרוי בצער למטה". וראה שם פי"ב. ועל דרך זה בספרו 'רוח חיים' (על מסכת אבות פרק ג' משנה ב').

הרעיון שהתפילה היא לצורך השכינה הינו רעיון נפוץ ביותר בכל כתבי החסידות ומקורו אצל הבעל-שם-טוב והמגיד ממעזריטש - ראה 'היכל הבעש"ט' גליון ה' עמ' לג'לד (ובהערות).

בשלוש שיחות מוגהות (לפחות) מתייחס הרבי לנושא (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 291 ואילך; כרך כג עמ' 217 ואילך; כרך לד עמ' 73 ואילך), ובשלושתן מציין לתורות הרב המגיד ממעזריטש, הבעל שם טוב ומקורות נוספים בתורת חב"ד.

בכל כתבי החסידות - אמרנו, אבל לא רק שם. כבר המהרש"א בברכות סג, א ("כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו") כתב:

"ויש'לומר על-דרך מה-שנאמר עמו אנכי בצרה והיינו שמתפלל למען שמו, שהוא עמנו בצרה והשתא הוי ממש משתף שם-שמים והיינו ממש 'היה שדי בצריך גו'".

וקדם לו הריטב"א אותו מצטט ב'מדרש שמואל' על מסכת אבות (פרק ג' משנה ב'):

"כתב הריטב"א הוי מתפלל בשלומה של מדת המלכות של מעלה לפי שעל פיה אנו חיים ובכל צרותיהם לה צר ועמנו היא בצרה ובסיבת עוונותינו שמוה נוטרה את הכרמים ואפילו שהיא חוץ מביתה שאלמלא שהיא שומרת אותנו... ובהתפלל האדם בעבור שלומה יהי שלום לנו. ולכן אמר בשלומה של מלכות עכ"ל".

ויש שהביאו כן בשם הרמב"ם (ילקוט סופר פרשת לך לך עט, סוף עמוד א) שאם משתף בצרתו צער השכינה, עליו נאמר 'עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו' שיזכה להיושע מצרתו, עיין שם.

ורבים פירשו מה שאומרים בתפילה "כי לישועתך קיינו כל היום", כביכול לישועת ה', לאוקומי שכינתא מעפרא כמו שכתוב במגילה (ט, א) כל מקום שגלו ישראל שכינה עמם. וראה מה שפירש הרבי (בלקוטי שיחות כרך יט עמ' 291) את הדרשיח בין חנה לעלי הכהן; וכן מובא במקומות נוספים - ראה ברשימתי באספקלריא מוסף ל'כפר חב"ד' גליון 1300 (ער"ה תשס"ח) עמ' 28. ועוד.

[וכן כתבו מהר"ם מליסקא ב'ליקוטי מהרם' שבסוף ספר אילה שלוחה עמ' נט; מעינה של תורה (סוף פרשת שמות) בשם החוזה מלובלין והמגיד מקוזניץ; אהל יעקב להמגיד מדובנא (פרשת תשא) סד, ב; קול יעקב (על מגילת איכה) על הפסוק קומי רוני בלילה - ציין לכל אלו בספר ענף עץ אבות על מסכת אבות (להגר"ע יוסף זצ"ל) פ"ב עמ' קנא].

בשלוש השיחות ציין הרבי כאמור, לשורת ספרים בתורת הבעל שם טוב הרב המגיד ותורות חב"ד, ולא לשאר הספרים שקדמו בזמן (וגם לא שלאחר-מכן).

אמנם בשיחה האחרונה (לקוטי שיחות כרך לד עמ' 73) הוסיף בהערה 51 כדלקמן:

ולהעיר משנות אליהו (להגר"א) ברכות שם בפירוש המשנה "שיכוננו את לבם לאביהם שבשמים" - "פירוש שאסור לכון בתפלה לצורך עצמו אך להתפלל שיהיו כל ישראל בתכלית השלימות ויהיה נשלם כנסת ישראל למעלה, אבל לא לצורך עצמו".

[ומעין זה מובא בספר 'מצבת משה' לר' משה

אשר מגיד מישרים דווילישוק חלק א' ירושלים ת"ו תרס"ח דרוש א:

שמעתי משם הגאון החסיד מווילנא נ"ע זי"ע כוונה ב"אני מאמין באמונה שלמה שהבורא ית"ש לו לבדו ראוי להתפלל" שיכוון שרק לו לבדו, היינו על חילול שמו הגדול, על גלותו עמנו, על זה ראוי להתפלל "ואין לזולתו ראוי להתפלל", על זולת זה, היינו על צרכינו ומחסורינו אין ראוי להתפלל, דבאמת כשמתפלל בלב שלם על צער השכינה, ויקבל תפילתנו "זהשב שכינתך לציון עירך", די לנו שהוא אב הרחמים". עד כאן].

מכל הנ"ל מובן שהרעיון העתיק מספרות הראשונים אותו הרחיבה רבות תורת החסידות, הובא גם בבית מדרשו של הגר"א, ולא ניתן לקבוע בבירור האם שאב אותה 'נפש החיים' מן החסידות או משאר המקורות שנזכרו לעיל.

בספר פנינים משלחן הגר"א (ירוש' תשנ"ז) עמ' תג הביא את הפירוש האמור מספר 'מצבת משה' והגיב על-כך כדלקמן: "נראה דפירוש זה הוא בדרך מליצה, דאי אפשר לומר שהמתפלל על צרכיו הוא כופר באמונה".

וטעות בידו, כי אמנם בוודאי המתפלל על צרכיו אינו כופר באמונה, אך בד בבד הפירוש אינו בדרך מליצה, וכמבואר בלקוטי שיחות חל"ד (שם עמ' 73) דלכאורה צריך עיון בפירוש הרבי-המגיד "אל תתפלל בשביל דבר שחסר לך... תתפלל על הכבידות שיש בראש... בשכינה כביכול"; "שהיה כל כוונת תפלתו להשפיע בשכינת עוזו... כובד ראש היינו כובד של רישא דכל רישין" - דהרי (מקשה הרבי) זהו היפך גדר התפלה על פי הלכה שעניינה בקשת צרכי האדם דווקא?

ויש'לומר הביאור בזה [=נקודת הביאורים בלקו"ש ח"ט וחכ"ג] שכוונת הרבי-המגיד היא שצריך האדם להיות בדרגה נעלית בעבודת ה', שבטל לגמרי קמיה יתברך, ועד שכל מציאותו אינה אלא ביטולו לה'. ובמילא זוהי "בקשת צרכיו" - כי אינו צריך כלום לעצמו, וכל דאגתו וצרכיו אינם אלא "צורך גבוה" שיתמלא רצון השכינה. ולכן מתפלל על "כובד" וחסרון השכינה כביכול, "רישא דכל רישין".